

для нашого дослідження питанням, для орієнтування в проблемі; інтерв'ю, зокрема, «інтерв'ю із самим собою»; аналіз продуктів діяльності; самопостереження, необхідне для відстеження змін внутрішніх психічних станів, потреб майбутніх вихователів.

Originality. У ході проведеної роботи було структуровано конструктивне освітнє середовище, яке складається з інтеграції й синхронної роботи відділів конструктивного самонавчання, оцінки потенційних можливостей, комунікаційного, професійної конструктивної творчості, презентації, тестування, методичного відділів, науково-дослідних гуртків студентів.

За даними констатуючого експерименту було виявлено 56 % студентів з показниками умінь до організації конструктивної діяльності, які відповідали середньому рівню сформованості конструктивних умінь; 44 % студентів – майбутніх вихователів – з показниками умінь до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку, які відповідали низькому рівню сформованості конструктивних умінь.

Conclusion. Автором акцентовано увагу на тому, що процес формування навичок конструктивної діяльності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки відбувається внаслідок зміни характеру їх самоосвітньої діяльності від свідомого засвоєння знань до розуміння значимості способів їх засвоєння для здійснення неперервного процесу самоосвіти, згодом – управлінню власною професійною діяльністю.

Key words: *constructive activity; constructive approach; university; student; future educator; preschooler; personality; organization of activity.*

Одержано редакцією 06.05.2017
Прийнято до публікації 12.05.2017

УДК:373(477.52/.54)(091)"192/193"(045)

СИДОРЕНКО Наталія Володимирівна,
аспірантка кафедри педагогіки,
Сумський державний педагогічний університет
ім. А. С. Макаренка, Україна
e-mail: sidorenkon19@gmail.com

СТАНОВЛЕННЯ МЕРЕЖІ ШКІЛ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН НА ТЕРИТОРІЇ ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД РАДЯНИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. За результатами дослідження архівних матеріалів здійснено аналіз формування шкільної мережі для національних меншин у Північно-Східній Україні в 20-30-х роках ХХ століття. З'ясовано соціально-політичні умови становлення мережі шкіл для національних меншин. Визначено принципи побудови школи національних меншин. Розглянуто динаміку поширення шкіл і схарактеризовано чинники, що її обумовлюють.

Ключові слова: національні меншини; заклади освіти національних меншин; школи; єдина трудова школа; заклади соціального виховання; шкільна мережа; будівництво шкільної мережі; школи національних меншин.

Постановка проблеми. Освіта України сьогодення перебуває у стані реформування й модернізації всіх її ланок. Вагомого значення у процесі оновлення набуває середня освіта. В умовах будівництва «Нової української школи» [1] одним із наріжних каменів постає питання організації шкільної освіти для національних меншин. З метою пошуку ефективних шляхів розв'язання національного питання в освіті, запобігання можливих помилок і ризиків, важливості набуває аналіз історико-

педагогічного досвіду нашої країни. Актуальним у цьому контексті стає період 20-30х років минулого століття, оскільки саме в цей час відбувається розбудова шкільної мережі для національних меншин.

Аналіз актуальних досліджень. Особливості шкільного будівництва в УСРР у 20-30 рр. досліджують Л. Березівська, В. Борисов, М. Виговський, І. Зайченко, Л. Рябовол. Проблема функціонування шкіл для національних меншин висвітлена у працях Л. Гріневич, І. Ніколіної, Л. Якубової [2], О. Войналович, Н. Кротік [3], С. Шевченко [4] та ін. Незважаючи на значний доробок із досліджуваної проблеми і враховуючи регіональні особливості формування шкільної мережі, комплексного дослідження потребує питання становлення шкіл для національних меншин на території Північно-Східної України.

Мета статті – з'ясувати організаційні особливості формування шкільної мережі для національних меншин Північно-Східної України в 20-30-х роках ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. З приходом до влади радянського уряду з метою реалізації програми культурно-освітньої розбудови і розвитку культур, які населяють територію УСРР, як засіб звернення трудящих мас на підтримку комуністичного уряду, шкільне будівництво визначається одним із найважливіших політичних завдань.

13 травня 1919 року Народним комісаріатом освіти УСРР було прийнято «Положення про єдину трудову школу», для реалізації якого по губернським відділам народної освіти було розіслано «Положення про приведення в життя єдиної семилітньої трудової школи» [5, с. 192] (див. табл.1):

Таблиця 1.

Схема зовнішньої реорганізації навчальних закладів

Назва закладу	Роки навчання семирічної трудової школи та відповідні їм класи колишніх закладів						
	I рік навчання	II рік навчання	III рік навчання	IV рік навчання	V рік навчання	VI рік навчання	VII рік навчання
Єдина семирічна трудова школа							
Колишні вищі початкові училища і торгові школи	Добудувати			I клас	2 клас	3 клас	4 клас
	1 групу	2 групу	3групу				
Колишні початкові школи	1 клас	2 клас	3 клас	Добудувати			
				4 групу	5 групу	6 групу	7 групу
Колишні середні навчальні заклади	Добудувати		I клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас
	1 групу	2групу					

Згідно з цим документом усі існуючі навчальні заклади реорганізовано в семирічні трудові школи. З цією метою термін навчання в них, залежно від типу освітньої установи збільшується чи скорочується на три або чотири роки відповідно. Практична реалізація вказаних інструкцій забезпечує проведення уніфікації типів закладів середньої освіти і створення єдиної трудової школи.

Відповідно до прийнятого 1922 року Кодексу законів про народну освіту УСРР трудова школа визначається як заклад для спільного навчання і соціального виховання дітей обох статей у віці від восьми до п'ятнадцяти років включно [6, с. 26].

До революції діти національних меншин освіту здобувають у релігійних школах, таких як, церковноприходські польські школи, лютеранські німецькі школи чи єврейські хедери і ешиботи. Навчання в цих установах, головним чином, було сконцентровано на вивченні канонів, обрядів того чи того віросповідання. Таке явище суперечить антирелігійній політиці радянського уряду, який визначає за необхідне очищення школи від релігії. З цією метою на основі статті № 10 декрету «Про відділення церкви від держави та школи від церкви» викладання релігійних віросповідань у всіх державних і приватних закладах суворо забороняється. По всіх округах були розіслані інструкції по боротьбі з клерикалізмом і прийняті «Закони про ліквідацію релігійних шкіл». Так, згідно «Обов'язкової постанови Сосницького виконавчого комітету про заборону викладання релігійних віросповідань», прийнятої на основі «Обов'язкової постанови Чернігівського губернського виконавчого комітету» № 98, були закриті всі національні навчальні заклади, у яких нібито під приводом вивчення національної мови викладаються релігійні вчення дітям, які не досягли вісімнадцяти років [7, с. 14].

У Конотопській окрузі у травні 1922 року за ініціативою єврейського бюро було видано наказ про ліквідацію ешиботу, а на початку червня проведені масові показові судилища й арешти всіх підозрюваних за порушення цього наказу. У серпні місяці згідно з інструкцією Чернігівського єврейського бюро організована комісія для обстеженню всіх хедер, за висновками якої через виконком був виданий наказ про ліквідацію всіх хедер у семиденний термін [8, с. 17]. На окружні відділи народної освіти покладені обов'язки з закриття заборонених релігійних шкіл та подальшого спостереження й контролю за недопущенням відкриття релігійних шкіл.

Унаслідок проведеної антирелігійної компанії істотно скорочено мережу шкіл для національних меншин: так, із 4 польських шкіл у 1921 році [5, с. 258] у м. Харків залишилася 1 школа, з 18 єврейських шкіл Чернігівської губернії в 1921 році [9, с. 15] залишилося 12 шкіл. Очевидним є той факт, що скорочення шкіл у край негативно позначилося на культурно-освітньому розвитку національних меншин, позбавивши багатьох із них можливості здобувати освіту.

Лише після проголошення політики коренізації на XII з'їзді РКП(б) (квітень 1923 р.) були створенні сприятливі організаційні умови і розпочався процес розбудови шкільної мережі для національних меншин. 30 липня 1924 року прийнято декрет Всеукраїнського центрального виконавчого комітету і ради народних комісарів УСРР «Про переведення загального навчання» згідно з яким обов'язковим визначено охоплення дітей віком від 8 до 11 років першими групами трудової школи. Для практичної реалізації цього декрету 5 серпня 1925 року була прийнята постанова, яка включала розроблений комплекс практичних рекомендацій щодо загального початкового навчання [10].

Серед позитивних результатів утілення згадуваної постанови, слід відмітити введення безоплатного навчання в перших чотирьох групах трудової школи, оскільки введена в 1922-1923 навчальному році плата за право навчання, болоче вдарила по школах для національних меншин. З цього приводу у звіті єврейського бюро Чернігівського губернського відділу народної освіти зазначено, що деякі окружні відділи народної освіти, не бажаючи враховувати загальний низький соціальний рівень національних меншин (а, отже, і низький матеріальний стан), у порівнянні з рештою населення, висувають перед ними не диференційовані, а одні й ті самі оплатні умови [11, с. 7]. Унаслідок таких рішень через неплатоспроможність відбулося різке

скорочення кількості учнів. У деяких містах справа доходить до крайнощів: у Конотопі, наприклад, завідувач окружним відділом народної освіти уклав договір з уповноваженим єврейського громадського комітету про обов'язковий щомісячний внесок останнього в касу народної освіти 75 % плати за учнів, оскільки відповідно до інструкції Чернігівського губернського відділу народної освіти, лише 25 % учнів звільнено від сплати за навчання [11, с. 8]. Очевидним є те, що такий підхід знищив би школи національних меншин. Проте, завдяки своєчасно прийнятим заходам губернських національних відділів, а в подальшому і введенню безоплатного навчання, ситуацію вдалося нормалізувати.

У 1925 році була прийнята інструкція «Про побудову шкільної мережі загального навчання в УССР» у відповідності до якої вся робота у справі будівництва шкільної мережі була поділена на три основні напрями: підготовчо-статистичний, організаційно-педагогічний і організаційно-будівельний [10, с. 218]. Згідно вказаної інструкції школами нормального типу визначено чотирьохкомплектні школи з чотирма викладачами, де відбір шкільного комплексу проводився з розрахунку не більше сорока дітей на одного вчителя. Слід відмітити, що станом на 1925 рік середній розмір комплексу для шкіл національних меншин по республіці складав: у єврейських школах – 30,1; у польських – 34,4; у німецьких – 35,2 [12, с. 79]. Для шкіл національних меншин у районах некомпактного проживання дозволено зменшувати чисельність дітей на одну школу до двадцяти учнів [13, с. 218].

Таким чином, унаслідок вдалої реалізації низки постанов вже на кінець 1925-1926 навчального року мережа трудових шкіл національних меншин у республіці мала такий вигляд: єврейських 221 школа і 15 паралельних груп при українських школах із загальною кількістю 74500 дітей, що становить 26,5 % єврейських дітей шкільного віку; німецьких шкіл 621 з загальною кількістю 38567 учнів, де охоплення перевищувало 50 % німецьких дітей; польських шкіл 337 з загальною кількістю 20460 дітей, що становить 31,5 %; болгарських шкіл 70 з 7354 учнями, що складає 50 % усіх болгарських дітей.

На території Північно-Східної України мережа шкіл для національних меншин була представлена: єврейськими школами (5 шкіл у м. Харків [14, с. 82], 2 школи в м. Конотоп і по 1 школі в Чернігові, Глухові, Ніжені, Сосниці, Борзні, Кролевіці, Дмитрівці, Новгород-Сіверському, Городні, Сновську, Остері, Середино-Будді [15, с. 8], Мені, Бахмачі); німецькими школами (5 шкіл Конотопської округи [16, с. 41], 11 шкіл Харківщини [17, с. 25]); 1 польською, 1 вірменською й 1 татарською школами (м. Харків) [10, с. 82].

Протягом наступних років спостерігається позитивна динаміка розширення шкіл національних меншин. Так, у м. Харків у 1926-1927 навчальному році в порівнянні з попереднім роком збільшено кількість класів (груп) та учнів: у єврейських школах кількість учнів із 2180 зросла до 2310, у вірменській школі замість 260 учнів навчається 310 учнів, у польській школі число учнів збільшено з 69 до 100. Була відкрита одна німецька школа на 25 учнів. У більшості школи для національних меншин були представлені початковими школами з чотирьохрічним терміном навчання – школами першого концентру.

Поширення мережі шкіл для дітей національних меншин у складі груп першого концентру вимагало забезпечення їх другим концентром. Про катастрофічну нестачу старших шкіл йшлося у звіті єврейського бюро Чернігівського губернського відділу народної освіти. У ньому зазначалось, що учні, які досягли 13-14 років не мали можливості залишатися в школі та були змушені «йти у життя», оскільки для вступу в профосвітні заклади необхідно було закінчити сім років [10, с. 6]. На відсутність наступності у системі шкільної освіти національних меншин у 20-30 роках вказують у

своїх дослідженнях сучасні науковці Л. Якубова [2], С. Шевченко [4]. У постанові народного комісаріату освіти УСРР від 28.09.1925 р. № 32733 відмічалось, що відсутність другого концентру негативно позначається на розвитку національної школи, утворюючи тягу дітей до російської школи [18]. Для розв'язання вказаних проблем, запропоновано було відкрити другі центри в національних школах. На випадок неможливості їх відкриття, дітей що закінчили перший концентр національної школи запропоновано було приймати до п'ятої групи семирічки української або російської школи, не вимагаючи від останніх складання іспиту не тільки в області програмового мінімуму, а й з мови викладання школи, до якої бажав вступити учень.

Простежити збільшення кількості шкіл для національних меншин другого концентру по УСРР можемо з архівних матеріалів ЦДАВО. Так єврейських шкіл у 1925-1926 навчальному році було 104, у 1926-1927 році – 144 школи, а у 1927-1928 році – 164 школи. Трохи повільніше збільшувались польські семирічки, яких у 1925/1926 навчальному році було – 17, у 1926-1927 році – 21 школа, у 1927-1928 році – 25. Зростання чисельності німецьких шкіл виглядало так: у 1925-1926 було 26 шкіл, у 1926-1927 працювало 39 шкіл, у 1927-1928 році було 43 школи. Можемо констатувати, що у другій половині 20-х років відбувається розширення мережі повної єдиної трудової школи для національних меншин, що включає школи як першого, так і другого концентру.

Висновки. На основі проведеного аналізу архівних і наукових джерел з'ясовано, що в 20-30-х роках ХХ ст. на території Північно-Східної України було розгорнуто будівництво шкіл для національних меншин. В основу освітнього реформування покладено ідею становлення єдиної трудової школи. Динаміка формування шкільної мережі для національних меншин у досліджуваній період має нерівномірний характер, що виражався в чергуванні періодів розбудови і спаду шкільного будівництва. Негативно позначається на розгортанні національних шкіл антирелігійна боротьба радянського уряду, відсутність наступності в освіті, нестача фінансування. Однак, незважаючи на складні соціально-економічні й політичні умови, до середини 20-х років на території Північно-Східної України вдається сформувати шкільну мережу, що включає школи національних меншин – єврейські, польські, німецькі, литовські, татарські, латвійські. Отже, проведена освітня реформа радянського уряду сприяє становленню національної школи, забезпечує охоплення дітей національних меншин шкільного віку, стає основою розвитку всіх ланок освіти національних меншин.

Список використаної літератури

1. Концепція нової Української школи (оновлена) Електронний ресурс. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
2. Якубова Л. Д. Національно-культурне життя етнічних меншостей України (20-30-ті роки) : коренізація і денационалізація / Л. Д. Якубова // Український історичний журнал. – 1999. – № 1. – С. 41–55.
3. Войналович О. О. Становлення і розвиток загальноосвітньої школи для національних меншин в Україні (1917–1938 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О. О. Войналович. – Київ, 1993. – 23 с.
4. Диференційований підхід в історії української школи (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.) : монографія / [авт. : О. В. Сухомлинська, Н. П. Дічек, Л. Д. Березівська, Н. М. Гупан, Л. С. Бондар, Н. Б. Антоненць, Т. В. Філімонова, М. Я. Антоненць, Т. І. Куліш, С. М. Шевченко]. – Київ : Пед. думка, 2013. – 620 с.
5. Державний архів Харківської області України. – Ф Р-820, оп. 1, спр. 36 А, арк. 358.
6. Кодекс законів о народном просвещении УССР, утвержденный ВУЦИК 1.11.1922 г. на основании Постановления III сессии VI созыва ВУЦИК от 16.10.1922 г. – Харьков, 1922. – 79 с.
7. Державний архів Чернігівської області України. – Ф Р-593, оп. 3, спр. 30 А, арк. 25.
8. Державний архів Чернігівської області України. – Ф Р-593, Оп. 3, спр. 40 А, арк. 92.
9. Державний архів Чернігівської області України. – Ф Р-593, Оп. 3, спр. 24, арк. 63.

10. Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України за 1925 рік / Народний комісаріат юстиції. – Харків : Друкарня ПУ УВО ім. М. Фрунзе, 1925. – 1785 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0000092>
11. Державний архів Чернігівської області України. – Ф Р-593, оп. 1, спр. 1567, арк. 35.
12. ЦДАВОВ України. – Ф. 413, оп. 1, спр. 249, арк. 192.
13. Збірник узаконень і розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України. – 1927. – № 34. – С. 6.
14. Державний архів Харківської області України. – Ф Р-408, оп. 6, спр. 38, арк. 381.
15. Державний архів Чернігівської області України. – Ф Р-593, оп. 3, спр. 74, арк. 79.
16. ЦДАВО України. – Ф 413, оп. 1, спр. 131, арк. 119.
17. Статистика України. Народна освіта України. Установи соціального виховання на 1 грудня 1925 р. – Харків : Центральне статистичне управління, 1927. – 80 с.
18. Державний архів Сумської області України. – Ф Р-4653, оп. 3, спр. 36, арк. 49.

References

1. The concept of the new Ukrainian school (updated). Retrieved from <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html> (in Ukr.)
2. Yakubova, L. D. (1999). National-cultural life of ethnic minorities of Ukraine (20-30th years): fundamentalization and denationalization. *Ukrayins'kyj istory'chnyj zhurnal (Ukrainian Historical Journal)*, 1, 41–55 (in Ukr.)
3. Voinalovych, O. O. (1993). *Formation and development of a comprehensive school for national minorities in Ukraine (1917-1938)*: author's thesis: specialty: 13.00.01 «General pedagogic and history of pedagogy». Kyiv (in Ukr.)
4. Differentiated approach in the history of Ukrainian schools (end of XIX – the first third of the 20th century): monograph / [auth.: Sukhomlins'ka, O. V., Dichek, N. P., Bereziwska, L. D., Hupan, N. M., Bondar, L. S., Antonetz, N. B., Filimonova, T. V., Antonetz, M. Y., Kulish, T. I., & Shevchenko, S. M.]. (2013). Kyiv: Ped. thought (in Ukr.)
5. State Archives of Kharkiv region of Ukraine. F R–820, descr. 1, case. 36, p. 358 (in Ukr.)
6. The Code of Laws on Public Education of the USSR, approved by AUCEC 11.01.1922, on the basis of the Resolution of the III session of the VI convocation of AUCEC from 10. 16.1922. (1922). Kharkov (in Russ.)
7. State Archives of Chernihiv region of Ukraine. F R–593, descr. 3, case. 30, p. 25 (in Ukr.)
8. State Archives of Chernihiv region of Ukraine. F. R–593, descr. 3, case. 40, p. 92 (in Ukr.)
9. State Archives of Chernihiv region of Ukraine. F R–593, descr. 3, case. 24, p. 63 (in Ukr.)
10. Collection of Laws and Ordinances of Workers' and Peasants' Government of Ukraine 1925 year / Publics Commissariat of Justice. (1925). Kharkiv: Printing house PU UBO named after. M. Frunze. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0000092> (in Ukr.)
11. State Archives of Chernihiv region of Ukraine. F R–593, descr. 1, case. 1567, p. 35 (in Ukr.)
12. CSASAG of Ukraine. CPC USSR Report on work among national minorities. F 413, descr. 1, case. 249, p. 192 (in Ukr.)
13. Collection of Laws and Ordinances of Workers' and Peasants' Government of Ukraine. (1927), 34, 6 (in Ukr.)
14. State Archives of Kharkiv region of Ukraine. F R–408, descr. 6, case. 38, p. 381 (in Ukr.)
15. State Archives of Chernihiv region of Ukraine. F R–593, descr. 3, case. 74, p. 79 (in Ukr.)
16. CSASA. – F 413, descr.1, case.131, p. 119 (in Ukr.)
17. Statistics of Ukraine. Education of Ukraine. Social education institutions December 1, 1925. – Kharkiv: Central Statistical Office, 1927 (in Ukr.)
18. State Archives of Sumy region of Ukraine. F R–4653, descr. 3, case. 36, p. 49 (in Ukr.)

Abstract. *Sidorenko N. V. Formation of the network of schools for ethnic minorities in North-Eastern Ukraine during the period of society sovietization.*

Introduction. *Investigation of the peculiarities of formation and distribution of the schools for national minorities in 20-30 years of the 20th century on the territory of North-Eastern Ukraine will help to find effective ways in solving the national issue in education and prevent possible mistakes and risks in the process of modernization of the Ukrainian Education.*

Purpose *of the article is to find out organizational peculiarities of formation of school network for national minorities in North-Eastern Ukraine in 20-30 years of the 20th century.*

Results. *Based on the analysis of archival and scientific sources it was concluded that construction of schools for ethnic minorities started in 20-30 years of the 20th century on the North-Eastern Ukraine. The main idea of the educational reform was establishing of the unified labor school. The dynamics of formation of a school network for national minorities during the studied*

period was incredible, which is proved by alternation of development periods and decline of school construction. The anti-religious struggle of the Soviet government had negative impact on the deployment of national schools, such as lack of continuity in education, and lack of funding.

Originality. *However, notwithstanding difficult socio-economic and political conditions by the mid-20s in North-Eastern Ukraine had appeared the school network that included schools for national minorities such as Jewish, Polish, German, Lithuanian, Tatar, and Latvian.*

Conclusion. *Consequently, the educational reform of the Soviet government contributed to the establishment of a national school, improved school enrolment of national minorities among school-age children, and became the basis for the development of all levels of education for national minorities.*

Key words: *national minorities; educational institutions of national minorities; schools; unified labor school; social education institutions; school network; the construction of a school network, schools of national minorities.*

*Одержано редакцією 05.05.2017
Прийнято до публікації 11.05.2017*

УДК 378.018 (569.4) (045)

СОКОЛОВА Ірина Володимирівна,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки та освіти,
Маріупольський державний університет, Україна
e-mail: i.sokolova@mdu.in.ua

ВИЩА ОСВІТА ІЗРАЇЛЮ: НАЦІОНАЛЬНІ РЕАЛІЇ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ В ХХІ СТОЛІТТІ

Анотація. *Представлено результати дискурсивного аналізу проблеми державного регулювання й розвитку вищої освіти в Ізраїлі у ХХІ столітті з залученням англомовних джерел. Наведені у статті факти і дані свідчать про зміни в регуляторній політиці держави, ландшафті вищої освіти, зростанні кількості студентів і здобувачів академічних ступенів. Сукупність методів теоретичного дослідження феномену вищої освіти сприяли визначенню основних тенденцій її розвитку: інституалізація системи, диверсифікація, інтернаціоналізація, упровадження стандартів забезпечення якості, англійзація. Зроблено висновок, що освітня політика держави та інституції підвищують конкурентоспроможність вищої освіти країни на світовому ринку освітніх послуг і спрямовані на зростання авторитету ізраїльської науки на міжнародній арені.*

Ключові слова: *англійзація; диверсифікація; державне регулювання; вища освіта; Ізраїль; інституалізація; інтернаціоналізація; стратегії розвитку.*

Постановка проблеми. Держава Ізраїль має розвинену систему освіти і найвищий рівень грамотності в Південно-Західній Азії. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), у 2015 році Ізраїль входив до першої десятки країн світу з найвищою часткою осіб, які мають вищу освіту (49 %). 27 % населення Ізраїлю віком 25–34 роки мають ступінь бакалавра (середній показник по країнах ОЕСР становить 21 %) [8]. Високими є й інші показники якості вищої освіти Ізраїлю. За рейтингом Global Competitiveness Index 2016-2017 Ізраїль посідає 24 місце з 138 країн світу і демонструє в останні 5 років позитивну динаміку змін за більшістю показників рейтингу [17, с. 212–213]. Упродовж 2000-2011 рр. шість громадян Ізраїлю стали лауреатами Нобелівської премії з різних галузей науки [22, с. 6]. У 2015 році